

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Енчо Герганов,

Департамент по когнитивна наука и психология,

Нов български университет

за дисертационния труд *ИЗМЕРЕНИЯ НА ПРОСТИТЕЛНОСТТА В*

СЪВРЕМЕННОТО ОБЩЕСТВО

на Атанас Стоичков Атанасов, докторант на самостоятелна подготовка в катедрата по социология при Философския факултет на Югозападния университет "Неофит Рилски". Трудът е представен за защита с цел получаване на образователната и научна степен "доктор" по специалност социология.

Дисертационният труд е посветен на един изключително актуален въпрос, свързан с изследване на възможностите единството на една общност да се поддържа не само чрез икономически и политически средства, както и чрез споделяне на единна ценностна система, но и с простителността в междуличностните отношения, която се разглежда и като религиозен феномен, и като категория на културата. Докторантът си поставя за цел да изследва измеренията на простителността в съвременното общество в теоретико-приложен план. За постигане на тази цел той формулира 6 изследователски задачи, характеризиращи се с ясно зададени контексти и параметри, в рамките на които наистина могат да изпъкнат релефно тези измерения и да се открият смислови връзки и знакови съдържания на простителността. Още тук искам да подчертая, че Атанас Атанасов е разработил, обосновал и аргументирал изследователските си тези по най-убедителен начин, като представя научен текст с голяма информационна плътност, вътрешно логическа обвързаност и богати семантични мрежи, включващи идеите на големи мислители, философи, теолози, социолози и психолози, които разширяват и обогатяват семантичните аспекти на простителността. В изследователските си подходи той с голямо умение и твърде успешно прилага както хармонизацията, така и "категориалното противопоставяне между свещеното и профанното; теонимията и автономията; легитимността и секуларизацията; християнската антропология и библейската аргументация за простителността; доброто и злото."

Атанасов пълноценно обвързва библейските основи на простителността с драмата на личността в процеса на простителните действия.. Показва Божествената страна на простителността чрез проявите ѝ в бащинската роля на Бога в нея, чрез Исус Христос като Божията изява на простителността и чрез ролята на Светия дух в простителността. Когато разглежда човешката страна на простителността, той прави много добър анализ на фините преходи от непростителност към въздържане от простителност и оттам към двете форми на простителността – простителност, основана на решение, или простителност, основана на емоции. В този семантичен контекст докторантът поставя и разглежда проблемите, свързани със справедливостта, като защитава тезата, че справедливостта е приоритет на Бога, а не на човека (Мат. 7:1-5). Убедително защитава и постановките, че Божията благодат е предпоставка за простителността, че преживяването на Божията благодат обогатява нравствения живот на човека и усилва готовността му да прощава. След като прави многопланов семантичен и теологичен анализ на термина благодат, докторантът стига до силния извод, че “простителността не трябва да бъде мотивирана от страх или задължение, а от благодат”, че “лично преживяната благодат в простителността е изпитание как човек ще отговори на проявената спрямо него неблагодат, на причиненото му зло.” (с. 124)

Един от най-силните раздели на дисертационния труд е последната, трета глава. Още със заглавието се предпоставят сложните психологични и личностови процеси, водещи до простителност от човека. Авторът ги определя като драма и защитава с различни логично свързани тези този драматизъм. Като показва различните възражения срещу християнския възглед за простителността, Атанасов е защитил убедително християнското разбиране, че “простителността е израз на сила, а не на слабост и примиренчество”. Същността на простителността е разгледана в специален раздел, като са показани посоките на нейните прояви. Според докторанта простителността е и “дълбок интимен акт на човешката личност, която доброволно избира да прости на Другия”, и “е свързана със свободата, като предполага и свобода за Другия”, и “е преодоляване на затвореността на Аз-а вследствие на болката от нараняването”, и “е един свят на високо диференцирани и специфични преживявания, които позволяват на Аз-а в акта на простителността да застане на страната на другия.” (с. 127-128).

По-нататък в драматичното развитие на процесите, водещи до простителност, Атанасов набелязва различни аспекти на нейните прояви, които обогатяват разбирането ни за простителността като действие. Той разглежда простителността на равнище Аз–Другия; на равнище Аз-Аз и на равнище Аз-Бог, като изтъква, от една страна, специфичните ѝ прояви на всяко едно от тези равнища и, от друга страна, единството между тях. Драматизмът в процеса на простителността включва страданието и болката, отмъщението, необратимостта. Тя може да се разглежда и като смяна на фокуса от себе си към Другия и по-специално да се разглежда като жертва за Другия. Простителността е поставена и в контекста на нравствената свобода, където се разглеждат различните отношения между Аз и Другия, и в контекста на отговорността за Другия, и в смисъла на дар за Другия, и в контекста на проявената смелост в процеса на простителността. Тези аспекти на простителността, които изпъкват най-силно в съответните контексти, са разгледани задълбочено, а тезите са развити почти като херменевтични подстъпи към Божествената същност на простителността. Много ми хареса постановката за местоположението на простителността между идентичност и идентифициране на личността. В този контекст подробно се разглежда тезата за идентификацията на личността с Исус Христос чрез простителността.

В заключение ще обобщя, че представената дисертация е задълбочено теоретично изследване върху простителността като социален регулатор на личността. Широкият обхват на проблемите, покриващ философия, социология, теология и социална психология, е позволил на докторанта да разработи темата по най-добрия и пълноценен начин. Той е стигнал до обосновани изводи и обобщения, които имат безспорен научен принос към проблемната област на простителността. Трудът удовлетворява и най-строгите критерии за теоретично изследване на сложен проблем. Давам му много висока оценка и убедено ще гласувам да се даде образователната и научна степен ДОКТОР на Атанас Стоичков Атанасов.

София, 18 юни 2011 г.

Подпис:

/Проф. д-р Енчо Герганов/